

שינויים בתגובת סיקסקים לאיומים לאורך גרדיאנט מקומי של פיתוח אנושי- הביטואציה או אובדן שונות תוך מינית ?

מיכאל בר-זיו אדל גורובי אור שפיגל אוניברסיטת תל אביב : <mailto:mikibarziv@gmail.com>

מספרם של בני האדם בעולם הוכפל במהלך מאה השנים האחרונות, ובמקביל 'טביעת הרגל האנושית' גדלה ומתפשטת. שטחים רבים הופכים לשטחי חקלאות מודרנית ולישובים ברמות עיור שונות. תהליכים אלו מלוויים בנזקים משמעותיים למערכות טבעיות ולשירותים החיוניים שהן מספקות לחברה האנושית. מינים רבים נכחדים, ואילו מיעוט קטן מסתגל ומתפשט בקרבת יישובי האדם. הסתגלות לסביבות אנושיות כוללות לרוב גם שינויים התנהגותיים כגון צמצום בתגובת פחד מטורף (אדם) ועלולה להביא לצמצום מגוון ההתנהגויות של המין. למרות פוטנציאל הנזק שלהם ליכולתנו לשמר מערכות אקולוגיות ההיבטים ההתנהגותיים של השפעת הסביבה האנושית נחקרו באופן חלקי בלבד. סיקסקים הינם דוגרי קרקע שהסתגלו לקרבת האדם. בניגוד לדוגרי קרקע אחרים הנעלמים מנפי הארץ, הסיקסקים נפוצים בישראל ומאכלסים מגוון בתי גידול, כולל סביבות חקלאיות ועירוניות ולכן מתאימים לבחינת שאלת המחקר אודות ההשפעה של טביעת הרגל האנושית על התנהגות בעלי חיים. על מנת לבחון האם סיקסקים מבתי גידול שונים (בדגש על בית גידול עירוני) מתנהגים אחרת דימינו איומים (אדם ודימוי טורף – פוחלץ תן ממונע) יזומים ותיעדנו את תגובת הסיקסקים. המחקר נעשה בעמק חרוד וכלל סיקסקים שנמצאו בישובים, ברכות דגים ושדות/שטחים פתוחים, ומדידת המרחק ממנו ברח הסיקסק מהאיום, צורת הבריחה, וכן התנהגותו לאחר הבריחה והמרחק הסופי ביחס לאיום. במידת האפשר חזרנו על התהליך פעם שניה על אותו פרט כדי למדוד אם תכונת הבריחה חזרתית. באופן כללי, התנהגות הבריחה של פרטים היתה עקבית ולבית הגידול היתה השפעה חזקה על התנהגות הסיקסקים. בבתי גידול עירוניים הסיקסקים אפשרו לאדם ולתן להתקרב יותר, ברחו למרחקים קצרים יותר, נטו להסתפק בבריחה רגלית וניסו פחות להסתתר לאחר הבריחה. תוצאות אלו מראות שלמרות שהתאקלמות לסביבה אנושית מאפשרת לאכלס מגוון בתי גידול, היא עלולה לגרור איתה אבדן התנהגויות טבעיות חשובות. אבדן פחד עלול להוות מכשול התנהגותי להצלחה העתידית של הסיקסקים מול טורפים בתוך ומחוץ לישובים. בנוסף התוצאות מדגישות את השפעות הפיתוח על התנהגות בעלי חיים והאפשרות של צמצום המגוון הביולוגי התוך מיני

תרומת המחקר: בישראל גידול מהיר בפרישת השטחים המיושבים והבנויים. ההכרה בכך שגם במינים המגיבים היטב לסביבה האנושית ישנה ירידה במגוון ההתנהגותי חיונית על מנת שנוכל לשמר את המגוון הביולוגי והשרותים שהוא מספק לחברה האנושית, גם ברמה התוך מינית. הבנת השפעות הפיתוח על התנהגות בעלי חיים תאפשר תכנון ופיתוח ברי קיימא יותר והקטנת טביעת הרגל האנושית באיזור. תובנות אלו ישפרו גם את יכולתנו לחזות שינויים עתידיים הכרוכים בהמשך הפיתוח האנושי הצפוי בישראל.